

ВИДАТНИЙ ОГАНІЗАТОР І ВИХОВАТЕЛЬ (До ювілею Ю.Ю.Кондуфора)

Мої сім років робити під керівництвом Ю.Кондуфора у відділі науки і культури, яким він завідував в апараті ЦК Компартії України, були великою школою життя. На той час (1961-1968 рр.) відділ поєднував невеликий колектив спеціалістів-фахівців різних напрямів, всього близько 20 працівників. Всі ми готували відповіді на поточні та стратегічні питання з науки, освіти, культури для ЦК КПУ, розглядали різноманітні звернення до ЦК. Головним у залученні до відділу на посади інструкторів, консультантів, завідуючих секторами були вимоги професійного розуміння справи, досвід громадської роботи, вміння працювати з людьми. Питаннями науки фізико-технічного, біологічного, суспільно-соціального напрямку займалися професіонали – науковці з фізики, техніки, історії, філософії, а культури – визнані колегами мистецтвознавці з художнім, кінематографічним, драматургічним особистим досвідом. Питаннями вузівської та шкільної освіти займалися досвідчені педагоги. Всі мали певний практичний стаж, наукові ступені і наш завідувач – Ю.Кондуфор сприяв певному продовженню фахової роботи у вигляді лекцій, публікацій. Особлива увага приділялась регулярним відвідуванням організацій освіти, науки, культури у всіх регіонах України, підготовці змістовних довідок про реальний стан, особливо недоліків у виконанні визначених для установи завдань, врегулювання конфліктів у колективах, припиненню можливих зловживань. Відділ користувався великим авторитетом і до нього постійно заходили визначні люди науки і культури, керівники установ. Дружню робочу атмосферу та принципове відношення до справи, яке на той час кваліфікувалося як партійне, забезпечував Ю.Кондуфор особистим спілкуванням з кожним працівником. Йому вдалося створити дружню та авторитетну команду працівників. Такі зустрічі з Ю.Кондуфором на декілька хвилин, чи детальні розмови відбувалися майже щоденно під час погодження висновків за розглядом листів до вищого парторгану, виконання доручень керівництва з підготовки принципових рішень, формування різних документів. Особлива увага приділялась кадровим питанням.

Зараз доводиться чути про пагубність втручання компартії, як “керівної і спрямовуючої сили радянського суспільства” у життя різних відомств науки і освіти, осередків культури. Можна погодитись із критикою певних перекручень і зайвого партадміністрування, особливо в суспільних питаннях. Але ж перешкодити пагубним для особистостей чи для діла діям могла лише особиста поведінка відповідних партпрацівників, обережне поводження та поділ відповідальності між керівниками, наприклад, центральних наукових організацій України і працівниками Центрального комітету партії та його апарату.

Керівником обережного типу у поточних справах, але достатньо жорстким та рішучим, коли цього потребувала справа, був наш завідувач Ю.Кондуфор. Він, як працівник зріс на Харківщині, мав корені у Донбасі і був за характером та досвідом розумною, чесною та принциповою людиною.

Зупинюсь на деяких принципових справах, у вирішенні яких мені довелося

брати участь під керівництвом та за участю Ю.Кондуфора.

Мене, 29-річного інженера-механіка, кандидата наук, який був декілька років (з 1958 р.) обраний секретарем парторганізації одного із провідних інститутів Академії наук – Інституту металоцераміки і спецсплавів, було запрошено працювати консультантом з природничих і технічних наук у відділ Ю.Кондуфора в квітні 1961 року.

Я не готувався до такого перебігу подій, запрошення було несподіваним, але жорстким за формою. Як сказав мені секретар ЦК А.Скаба на бесіді: “Ви ще молодий і надолужите кілька років втрати у своїй механіці, а одержите важливий життєвий досвід” Я відмовлявся, але за партійною дисципліною рішення було прийнято.

І дійсно у відділі я працював із цікавими досвідченими спеціалістами - філософом Лисенко, кінематографістом Щербаком, соціологом Мітиковим, істориком Ковалевським, вузівцем Поповим, педагогом Кобзарем, фізиком Костишиним, біологом Фроловим, художником Орловим, знавцем театру Луцьким та іншими. Всі вони добре знали свою справу, були поважними особистостями серед спеціалістів кожної галузі, мали великий громадський досвід.

Як я тепер розумію, це було кредо Ю.Кондуфора – зробити команду у першу чергу із фахівців, чесно працюючих на справу. А, по-друге, треба було мати досвід та вміння громадської роботи, вільне та неупереджене спілкування із людьми, незважаючи на ранги та попередні заслуги. Ми мали велику свободу в аналітичних діях, робили принципові висновки, з якими керівництво, як правило, рахувалося.

Особливо це стало зрозумілим, коли після переходу Ю.Кондуфора на педагогічну роботу - професором історії Київського держуніверситету ім. Т.Шевченка відділ почав змінюватись, і, на мою думку швидко перетворився при інших керівниках у звичайний контрольно-бюрократичний підрозділ партократів. Це, мабуть, було певним виродженням, яке у загальному масштабі призвело в кінці кінців до втрати позицій компартією взагалі. Я повернувся із відділу на наукову роботу за власним бажанням у серпні 1968 року.

В 1962 році після виходу із посади президента Академії наук академіка О.Паладіна стало питання про його наступника. Президент академії обирається загальними зборами академіків і членів-кореспондентів таємним голосуванням. За практикою тих часів попередньо збиралася партійна група із членів зборів і виносила свою рекомендацію. Партгрупа прислуховувалась і до думки з ЦК компартії.

За дорученням керівництва підготовкою до переобрання президента Академії наук займався відділ науки і культури, який очолював Ю.Ю.Кондуфор. Для стилю роботи відділу завжди важливі справи починались із багатьох бесід та обговорень можливих рішень із поважними людьми. Вивчення думок членів Академії наук дозволило виявити загальні вимоги, яким на той час повинен був відповідати глава одного з провідних загонів інтелігенції України – високий науковий авторитет та широкий кругозір, спроможність значно покращити занедбану організаційну діяльність наукових установ Академії наук та добитися спрямування роботи на більшу впливовість, у першу чергу, на вирішення економічних проблем України. Виробленим вимогам найбільш відповідали, як було з’ясовано, можливості та авторитет академіків Б.Патона та О.Ішлінського.

Висловлювалося побоювання про відданість цих кандидатів пріоритетності української мови, патріотичного спрямування роботи Академії у бік вирішення першочергових потреб України без нахилу до першочерговості задовільнення завдань воєнно-промислового комплексу СРСР. Ю.Кондуфор виявив у своїх рекомендаціях далекоглядність, коли рекомендованим з боку ЦК Компартії України виявився Б.Патон. Найбільш впливові академіки М.Рильський, М.Бажан та інші підтримали Б.Патона, його настроєність на україномовне ведення справ, підвищену увагу до гуманітарних питань, розвитку фундаментального значення досліджень з природничих наук.

Все це особливо виявилось через короткий термін, коли в 1964 році виникла потреба рішуче реформувати установи Академії наук, передати частину установ до галузевих відомств, перевести деякі прикладні наукові установи із Києва до Дніпропетровська, Донецька, Севастополя.

Академік Б.Патон разом із Ю.Кондуфором та іншими керівниками знайшли найкращі рішення для посилення роботи Академії у центрі, були створені важливі наукові центри у Донецьку, Харкові, Львові, Одесі. Поряд із розвитком наукового потенціалу у галузі фундаментальних досліджень з природничих наук, одержали значну підтримку нові регіональні наукові центри з економіки у Донецьку і Львові, біологічні установи у Севастополі, Донецьку, Одесі.

До Академії наук у ці роки були обрані провідні фахівці – вчені вищої школи, був значно поповнений склад академії з нових напрямків досліджень – кібернетики, генетики, соціології, новітньої, у тому числі, зарубіжної історії.

Значну роль відіграв Ю.Кондуфор, як спеціаліст з історії та вирішення соціогуманітарних проблем у розробці питання про вплив світової науково-технічної революції на прогрес виробництва у другій половині XX сторіччя. На цій основі розроблювалась програма розвитку економіки України в 60-70-их роках. Вперше за його ініціативою в основних документах КПУ – рішеннях з'їздів, програмах дій з'явилися тези, які розвивали значення підтримки світової науково-технічної революції спрямованими організаційними та політичними діями в Україні.

Багато років дружнього та взаємоповажного спілкування із Ю.Кондуфором було в мене після безпосередньої роботи під його керівництвом. І завжди у цих відносинах була людяність, повага особистості та гострота відношень до сучасності, явищ громадсько-наукового життя. Мудрою людиною, а для мене вчителем з багатьох питань був Ю.Кондуфор. І я йому вдячний за це.

Роки роботи з Ю.Ю.Кондуфором, видатним вченим-істориком, талановитим організатором, чуйною людиною, принциповим керівником залишились назавжди у пам'яті всіх тих, хто з ним працював та товаришував.